

2013 szeptember Hónapló

Balla D. Károly: Bukóablak

Több mint ötven évet szolgáltak ezek az ablakok. Valamelyik régi fényképalbumunkban található az a fotó, amelyen még csak üres nyílások ásítoznak a falakban. Apám egy talicskát tol a leendő szoba közepén ingujiban (de elmaradhatatlan csokornyakkendőjétől még ekkor sem vált meg), körben téglarakások, tető még sehol. De azon a télen már átköltöztünk a folyosószerű Kisházból a Nagyházba, így bizonyosan került ablak a tátongó hiányok helyére. Többségük egészen mostanáig szolgált, de tovább már nem dacolhattak az idővel: szabályosan lukat ütött rajtuk úgy, hogy a tokon keresztül már ki lehetett látni az udvarra. Hiába került a fűtési szezonban pokróc, párna, szivacs a külső és a belső szárny közé: szökött a meleg.

Mégis sokáig halogattuk a cserét. Leginkább kényelmünk óvásából. Pedig istenkedtek a mesterek: egyetlen óra alatt kicserélik az öt ablakot, mi tudtuk: ha ezekhez a falakhoz hozzányúlnak, ha kiszedik a félévszázados tokokat, akkor itt többnapnyi helyreállításra lesz szükség. Meglehet, hogy a műanyag szerkezetű vákuumablakok pillanatok alatt a helyükre kerülhetnek, de hogy emiatt majd újra kell vakoltatni és festetni, azt biztosra vettük.

Ennél azonban több is történt. Kiderült, az ablakok fölött nincs áthidalás. Betongerenda? Ugyan! Jó esetben egy vastagabb foszni tartja az ablak feletti téglasort, de olyan nyílás is akadt, ahol valamiféle boltívmimitációval próbálta a kőműves elérni, hogy be ne szakadjon az egész. Azóta a tökéletlen ívek megereszkedtek, jószerével az ablak tartotta a falat. (És hogy miért nem került beton áthidalás a kellő helyekre? Hát, hiszen még az alapba is alig jutott kötőanyag. Téglát, homokot, meszet se volt könnyű beszerezni; cementet aranyárban sem. Ám szerencsénkre a városi piac is akkoriban épült, derék szovjet munkásemberek néhány zsákot meglovasítottak az állami beruházás kárára. Amikor minden őszen csúnyán beázott a csarnok, kuncogott is a család: talán épp az a cement hiányzik a földemből, ami a mi alapunkba került. De oda sem jutott elegendő: már első éven szétnyíltak a falak, utólag kellett ankervasakkal összehúzni.)

Így aztán az öt ablak és a ráadásnak szánt három ajtó egyidejű kicserélése háborús körülményeket teremtett, belövésnyi rések tátongtak a szobák falán. A kellemes, szellős nagyszobából nekem is levegőtlenebb zugolyba kellett napokra átköltözni, ahová még az ablakcsere sújtotta övezet bútorait is át kellett menekíteni. A sanyarú körülmények a legnagyobb kánikula közepette eléggé megviseltek. Eszembe jutottak családjunk régi barátjának sokat emlegetett szavai. Miközben a legszűkösebb ötvenes években mi a fejünk fölé építettük a házat, ő

azt írta Budapestről: amíg tart lakásukban a festés, „én egy albérletben húztam meg magam”. Akkor ez pozór nagyképűségnek hatott. Most átértékeltem.

Amikor helyreállt a nagyszobánk komfortja, visszaköltözhettem. Elégedetten megszemléltem a nyíló és bukó funkcióval is rendelkező ablakokat, majd mohó televíziózásba kezdtem (a kishálószobában erre nem volt mód). Éppen az augusztusi közvélemény-kutatási adatokat mutatták. Gyors fejszámolás: a demokratikus oldal ellenzéki pártjainak összesen is kevesebb a támogatójuk, mint a Fidesz-KDNP pártszövetségé. Legalábbis a felmérés szerint – merthogy a kommentárban szó esik rejtőzködő szavazókról, bizonytalanokról, utolsó pillanatban döntőkről – ó, jaj, csak nem bennük bíznak az ellenzéki pártok? Ahelyett, hogy valódi alternatívát mutatnának fel? Hiszen még a Fidesz mesterkedéseit sem képesek leleplezni: hiába világítanak rá bármilyen visszaélésre, még a kormánypártokból kiábrándultakat sem tudják maguk mellé állítani, mert nincs ott szavaik mögött a hitelesség aranyfedezete. Nincs bizony. Tetszett volna nyolc évig jobban kormányozni, mondja a bizonytalan szavazó, és nem adja nekik a voksát, mert nem hiszi el róluk, hogy most majd bármit is jobban csinálnának.

Figyelem a meglehetősen elkészerítő grafikonokat, aztán újra szobánk új ékességére fut a szemem. És hirtelen rájövök, miért sokkal inkább kedvemre valók új nyílászáróink Orbán Viktornál. Azért, mert ezeket az ablakokat bármikor bukó helyzetbe lehet állítani.

Olvasom szűkebb pátriám legkevésbé olvashatatlan lapjában, hogy a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség vezetősége a beregszászi járásban a KMKSZ-es községi polgármesterekre nyomást gyakorolva rendre-sorra akadályokat gördít a rovásírásos helységnevtáblák kihelyezése (illetve kint-tartása) elé. Mint köztudott, ezeknek a tábláknak a felállítását Kovács Béla, a Jobbik EP-képviselője szorgalmazza (és finanszírozza), aki Beregszászban saját fogadóirodát tart fenn s helyben eléggé népszerű – mint ahogy pártja is.

Hogy is van ez? A rovásos táblák ellen ezúttal nem az ukrán nacionalisták fenekednek, nem ők akarják eltüntetni – hanem a Fidesz kárpátaljai leányvállalataként működő, mélyen magyar KMKSZ-eseknek nem tetszik az, hogy valaki náluk is mélyebb akar lenni. Mi lehet a háttérben?

Nyilvánvaló: közeledik a 2014-es választások ideje, és a Fidesz jól ki szeretné aknázni azt az előnyét, hogy – például Kárpátalján – irántuk elég nagy a rokonszenv (már csak a visszahonosítási lehetőség megadása miatt is), míg a baloldallal szemben inkább fenntartások fogalmazódnak meg (bár a politikai emlékezete a kárpátaljaiaknak sem hosszú távú, 2004. december 5-ét mégis jól megjegyezték.) Ha pedig Orbánék szavazatokra váltható politikai tőkét kívánnak kovácsolni ebből a helyzetből, akkor nem nézhetik jó szemmel a Jobbik térnyerését. Vona Gábor embere csak ne álltgasson semmit az ő felségterületükön, ne szerezzen így pártja számára népszerűséget s ne akarja learatni a babért ott, ahol a Fidesz húsz-egynéhány éve veti az áldás szapora magvait. A felismerést tett követte, valaki Budapestről leszólhatott a KMKSZ-vezéreknél, akik nyilván egyetértettek azzal, hogy ha már sajnos nem nekik jutott eszükbe ez a fránya rovásírás, akkor más se parádézzon itt a metszett betűivel.

Más kérdés, hogy szükség van-e Beregszász és a magyar falvak határában rovástáblákra. Azt gondolom, hogy nincs, mert a helyi magyarság problémáinak a megoldásához jottányival sem járulnak hozzá, ellenkezőleg. Amiért persze nem az ősi írás a felelős: ez valóban

a magyar nép egyik legértékesebb szellemi hagyománya. De acsarkodó politikai erők sajátították ki és olyan ideológiát raktak mögé, amely káros a magyarság boldogulására nézve (és nemcsak Kárpátalján). Azok a feliratok nem ősi hagyományt, hanem gyűlöletes politikai nézeteket hirdetnek, nem olyan nagy baj, ha eltűnnek. Viszont, hogy ezt a sokak szemében magyarellenesnek látszó piszkos munkát épp a KMKSZ-szel végeztetik el, az megér egy kaján vigyort.

Az ellenzék gyöngeségét látva e percben az az érzésem, hogy saját fideszes alattvalói hamarabb fogják kirúgni Orbán Viktor alól a trónjával szolgáló pénzes ládikát, semmint a demokratikus erők onnan letaszítanák, vagy a népharag elsöpörné. Szomorú dolog, ha már csak palotaforradalomban, belső puccsban lehet bízni. A lassan csak jóllakó oroszlánnál vajon mennyivel lenne jobb a sok éhes kis hiéna?

Régi családi fotó keveredik a kezembe. Tizenhat éve készült egy magyarországi üdülővárosban, ahová akkoriban anyámék nyaralni jártak. Mi hoztuk-vittük őket, általában más programjainkkal is összekötöttük a szülőnyaraltatást, Budapestre mentünk vagy onnan jöttünk kiadói és alapítványi dolgainkat intézve, netán írói szereplések miatt szeltük keresztül néha az egész országot. Arra is ilyenkor adódott lehetőségünk, hogy ha már útra keltünk, ritkán látott barátainkat felkeressük, színházba, moziba elmenjünk, írókollégákkal találkozunk.

A nyaralóhelyre érkezés és az innen indulás mindig rituális ünnepélyességű kávézással nyerte el jelentőségét. Jóleső érzés felidézni: mennyire élvezték öregeink ezeket a pillanatokot. Az érkezést azért, mert vége lett a sokórás útnak, és mert olyan helyre jöttek meg, ahol garantáltan nagyon jól fogják érezni magukat – az indulást pedig azért, mert három hét múltán végre újra együtt lehettünk, és mert a hívogató édes otthon időben újra közel került hozzájuk. Ilyenkor – tanúsítja a fénykép – a kávé is jobban ízlett a szokásosnál.

Mint ahogy sok minden másnak is külön íze-zamata, jelentősége volt egy-egy ilyen utazás alkalmával. Mégpedig azért, mert közben permanensen éreztük magunk fölött a felsőbb haza létezését és ránk kiterjesztett hatását.

Ez volt az a másik, szellemi Magyarország, amely a földrajzi fölött helyezkedett el és sem politikai, sem ideológiai szempontból nem volt determinált, amelyet a közös nyelv és a kultúra emelt fejünk fölé, amelyben nem volt nyoma a kirekesztésnek, sem a sunyi kettős beszédnek és gyanakvásnak, helye volt viszont benne a befogadásnak, a szabad értékválasztásnak, a toleranciának, az empátiának és szolidaritásnak. Ha az ember Magyarországra érkezett, közelről érezte ennek a hazának a létezését, legtöbbször elég volt felegyenesednie, és a feje máris beelégott ebbe a magaslati szférába. Ha mégsem, akkor is elég volt lábujjhegyre állni. Nagyokat szippantva hazahozhattuk tüdőnkben a magaslati haza levegőjét. De láthattuk fizikai közelség nélkül is: könyvek, folyóiratok, filmek, hanglemezek szépen megidéztek – amikor pedig beköszöntött az internet világa, többé nem lehetett gondunk: az illyési szimbólum, a „haza a magasban” *virtuális testet öltött* a világhálón.

Egy rövid időre. Mert alig kezdtünk örülni a kitárult lehetőségeknek, amikor odalenn, a politikai Magyarországon galád árulás történt: akadt

valaki, aki az ország felét kitagadta a hazából csak azért, mert nem állt az ő pártján.

Hosszú ideig reméltem, magaslati hazánk ebbe nem kerülhet bele. Hogy mi, akik büszke, felszegett fejű polgárai voltunk ennek az emelkedettségnek, soha nem fogunk engedni a megosztottságnak. De a jelek másról tanúskodtak. A jelek először is azt mutatták, hogy sokaknak kedvükre van a kitagadás, s ezt sürgősen ki is nyilvánították. Ez még nem lett volna olyan nagy baj: a haza magasának mindig is voltak meggyőződéses ellenlábasai, mint ahogy mindig is akadtak fenekedő konjunktúralovagok. Ők soha nem tudtak tartósan ebben az ózondús levegőben megmaradni, nekik a lenti áporodottságra volt szükségük. Most sem ők mérgezték meg a fenti ájert. Hanem azok, akikkel azelőtt együtt szívtuk.

Igen, a tragédia azzal kezdődött, amikor mi, a hazából politikai-világnézeti okból kitagadottak hiába vártuk, hogy bent maradt társaink majd ellene szegülnek ennek az árulásnak. Majd szót emelnek miértünk. De nem tették meg. Csoóri nem emelte fel szavát Kertész Imre védelmében, Jókai Anna nem szállt síkra Esterházy mellett, Albert Gábor, Tornai József nem tette helyre a túlbuzgó Konrád-kirekesztőt, Szörényi László vagy Szakolczay Lajos nem védte meg Radnóti Sándort, Sára Sándor nem emelt szót Tarr Béláért. A bent maradtak sunyi (vagy egyetértő) hallgatása kíséri a lassan teljessé vált kirekesztést. A kitagadottak pedig elkezdtek kitagadottként viselkedni. Ha idegennek bélyegeznek, előbb-utóbb idegen leszel. És többé hiába keresed a hazádat a magasban, ha Magyarországon jársz, hiába pipiskedsz, rozoga sámlit hiába teszel lábad alá, itthon hiába nyitasz könyvet, hallgatsz rádiót, hiába kattintgatsz az egérrel – csak a múltat találod, és a jelen véresre szakadt foszlányait.

A tizenhat éve készült fényképen ebből még semmi sem látszik. Önfeledten hörpölöm a kávé, izelgetem a kellemes utazás élményeit és el sem tudom képzelni, hogy egyszer majd ezeknél is jobban tudok örülni a friss fuvallatnak, amely a füllesztő kánikula után meglengeti a függönyt a résnyire nyitott ablakon.

Tetszik Egy embernek tetszik. Az ismerőseid közül te lehetsz az első.

Kapcsolódó írások:

1. **Balla D. Károly: Önisme** Balla D. Károly Önisme hiába fejtetted egyesével burkait mindig...
2. **Balla D. Károly: Detonációk** Hatalmas gázrobbanás Ungváron. Ezzel a címmel jelentek meg az első...
3. **Balla D. Károly: Kinek az esélye?** Egy röpke esztendő, és kiderül. Kiderül, hogy az Orbán-rezsim megy...
4. **Balla D. Károly: A büszkeség melege** Világéletemben egyet szerettem: aludni. Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg...
5. **Balla D. Károly: Miszerintünk** Veszélyes dolog a jövő. Szünet nélkül azzal fenyeget, hogy bekövetkezik....

Cimkék: **Balla D. Károly**